



WWF Verdens naturfond
Postboks 6784 – St. Olavs plass
0130 Oslo
Org.nr.: 952330071MVA
Tlf: 22 03 65 00
post@wwf.no
www.wwf.no
facebook.com/WWFVerdensnaturfond

Til Miljødirektoratet

Oslo, 12.06.2024

WWF Verdens naturfonds høringsinnspill til statlige planretningslinjer for klima og energi

1. Innledning

WWF Verdens naturfond takker for muligheten til å gi innspill til høringen om nye statlige planretningslinjer (SPR) for klima og energi. Vi viser til høringsbrev datert 13. mars og høringsnotat med forslag til nye SPR om klima og energi. Vi viser også til at det parallelt med denne høringssaken er en egen høring om ny SPR for arealbruk og mobilitet, og at WWF sender inn høringsinnspill til begge. WWF har vurdert disse SPR-ene i sammenheng, og ber om at høringsinnspillene derfor også vurderes i sammenheng.

2. Om saksgrunnlaget

WWF vil bemerke at saksgrunnlaget og vedlegg ikke inkluderer et eget høringsnotat som viser nødvendig analyse eller evaluering av dagens situasjon og regelverk som redegjør for vurderinger og konsekvenser i lys av endringene i SPR. Ved mangel på tilstrekkelig saksgrunnlag blir det vanskeligere for organisasjoner og interesserte å delta i høringsprosessen, og dette hever terskelen for demokratisk og faglig medvirkning. WWF etterlyser et mer fullstendig kunnskapsgrunnlag for revideringen av retningslinjene, og vil understreke at det er en stor mangel for høringen at saksgrunnlaget ikke er tilstrekkelig opplyst og tilgjengelig for høringsinstanser og øvrig publikum.

3. WWFs innspill

3.1 Overordnet

SPR er et viktig styringsverktøy i samfunnsutviklingen og setter nødvendige rammer for arealbruk og klimaomstilling. Det er et sentralt virkemiddel for å konkretisere hvordan nasjonal politikk bidrar til og får konsekvenser for lokal forvaltning. De reviderte retningslinjene må sette en mer tydelig standard, og slik forbedre og aktualisere beslutningsgrunnlaget som ivaretar klima- og energihensyn i planleggingen og sørge for bedre samhandling mellom ulike aktører på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. Revideringen må sikre at aktørene allerede på planstadiet sørger for at det tilrettelegges for omstilling, energieffektivisering og fleksibel energibruk.



Vi jobber for å stanse
naturødeleggelser og skape en
framtid der mennesker lever
i harmoni med naturen.
sammen for naturen wwf.no



WWF støtter i hovedsak oppdateringen i sin helhet, og vil understreke at oppdateringen av SPR er kjærkommen da utviklingen over tid tyder på at tidligere versjon er lite brukt på klima- og energifeltet. Også funn fra evalueringen av pbl (EVAPLAN) viser at SPR for klima og energi er den statlige planretningslinjen som har minst påvirkning på kommunal planlegging. Det er derfor et betydelig behov for en styrking av SPR på dette feltet.

WWF støtter at det gjøres en mer eksplisitt kobling til nasjonale klimamål i formålsbestemmelsen, en helt naturlig utvikling i SPR etter utviklingen i klimapolitikken det siste tiåret. Siden 2008 har både Norge, EU og det internasjonale samfunnet vedtatt ambisiøse klimamål som krever strenge statlige føringer som sørger for at alle regioner og kommuner tar del i det viktige klimaarbeidet som trengs for å omstille Norge og redusere klimagassutslipp i tråd med klimamålene. WWF savner en tydeligere kobling mellom de politiske føringene fra nasjonale myndigheter og anbefalingene i SPR.

3.2 Klimautvalget og Naturrisikoutvalget

[NOU 2023: 25 Omstilling til lavutslipp — Veivalg for klimapolitikken mot 2050](#) og [NOU 2024: 2 I samspill med naturen — Naturrisiko for næringer, sektorer og samfunn i Norge](#) er nye og omfattende kunnskapsgrunnlag som legger føringer for hvordan den nasjonale politikken skal oppnå klima- og naturmål de neste tiårene. WWF savner en mer tydelig kobling mellom anbefalingene fra disse utvalgene og SPR. Det er avgjørende for gjennomføringen av det grønne skiftet at alle kommuner tar del i omstillingen, og WWF mener at klima- og naturkrisen bør tas eksplisitt inn som grunnleggende premiss.

Forslag til tillegg i punkt 1(d):

“Stat, fylkeskommuner og kommuner får klargjort sine roller og ansvar i møte med klima- og naturkrisen og gjennomføringen av det grønne skiftet.”

Forslag til nytt punkt under 4.2:

“Kommunene og fylkeskommunene skal være sentrale bidragsyttere i Norges omstilling til lavutslippssamfunnet.”

3.3 En sterkere innsigelsesmyndighet og vektlegging av klima- og naturhensyn

Kommunene og fylkeskommunene spiller en nøkkelrolle i å redusere ikke-kvotepiktige utslipp og utslipp fra arealbruksendringer, særlig gjennom rollen som planmyndighet. Kommunenes arealplaner er sentrale i den lokale samfunnsutviklingen, og SPR legger en nødvendig ramme for det kommunale handlingsrommet i lys av klima- og naturkrisen vi står i.

Innsigelsesinstituttet er avgjørende for om SPR får effekt som styringsverktøy. Evalueringen av pbl (EVAPLAN) viser at det er behov for å stramme opp retningslinjene. WWF støtter en forsterking av statsforvalters rolle som innsigelsesmyndighet, og vil understreke at planer i strid med SPR må gi grunnlag for innsigelse.

WWF støtter forslaget om å ta ut vektleggingen av lokalpolitiske hensyn, da formuleringen har gitt færre innsigelser som kunne ha støttet oppom nasjonale klima- og naturmål. Utviklingen over tid viser at statlige planretningslinjer til stadighet undergraves,





og ikke har fungert etter hensikten. Det er viktig å styrke innsigelsesinstituttet fordi kommunene over lang tid har bevist at de ikke følger opp nasjonale føringer for klima- og naturpolitikken på egenhånd.

WWF understreker at klima- og naturhensyn må gis forrang i interesseavveininger i den kommunale arealplanleggingen. Reduksjon av klimagassutslipp og vern av natur er samfunnsinteresser som krever prioritet og som vil kreve ytterligere grep for å unngå nedbygging av uberørt natur.

Det er positivt at det foreslås forsterkning gjennom endringer fra «bør» og «kan» til «skal» og «må». WWF vil likevel understreke at det er for mange «bør»-formuleringer, noe som vil vanne ut og kan føre til en mangel på innsigelsesrett. Ved gjennomarbeiding etter høringsrunden ber vi derfor om at samtlige formuleringer gjennomgås med mål om å forsterke ordlyden slik at det ikke stilles spørsmål ved innsigelsesretten.

3.4 Behov for planvask

Siden forrige SPR ble vedtatt har Stortinget vedtatt en klimalov. WWF mener det er behov for en planvask for klima, slik at alle kommuner og fylkeskommuner må revidere sine planer i tråd med vedtatte nasjonale klimamål med hensyn på å oppnå utslippsreduksjoner og omstilling i kommunene.

Forslag til nytt punkt under 4.3:

“Kommunene og fylkeskommunene skal gjennomføre klimavask av relevante lover og planer.”

3.5 Nullvekstmålet skal gjelde generelt

Kommunene og fylkeskommunene har i ulik grad gitt politisk tilslutning til nullvekstmålet for klimagassutslipp, kø, luftforurensning og støy. Nullvekstmålet er sentralt skal kommunene og fylkeskommunene sørge for effektiv arealbruk og redusere veksten i persontransporten gjennom økt kollektivtransport, sykling og gange. Derfor mener WWF at nullvekstmålet bør fremheves som et generelt mål i SPR.

Forslag til nytt punkt under 4.3:

“Nullvekstmålet skal gjelde generelt for kommunene og fylkeskommunene.”

3.6 Fornybar energi

For å nå klimamålene må omstillingstakten forsterkes betraktelig allerede innen 2030, samtidig som det tas miljø- og naturhensyn. Derfor trengs det en storstilt utbygging av fornybar energi, særlig vind- og solkraft, i tillegg til en massiv økning i energisparing og elektrifisering av oppvarming, transport og industri.

WWF støtter at retningslinjene tar inn at «Kommunene bør legge til rette for mer fornybar energiproduksjon og avklare behovet for areal til vindkraft og solkraft.» Det er likevel behov for å presisere hvilke føringer som skal ligge til grunn for denne viktige rollen, og at det eksisterer tydelige naturkrav for utbygging av fornybar energiproduksjon og arealer som avsettes til vindkraft og solkraft.





Infrastruktur for fornybar energi kan ha store skadelige naturkonsekvenser dersom den plasseres uten hensyn til naturtyper og artsmangfold. Mangelfull planlegging kan også medføre store utfordringer for folkelig medbestemmelse og god dialog med lokalsamfunn.

WWF vil derfor understreke behovet for å klarlegge noen sentrale premisser for fornybarutbyggingen.

Forslag til nytt punkt under 4.2:

"For nye fornybarprosjekter prioriteres områder som allerede er nedbygget, såkalte "grå arealer". Det sørges for grundige prosesser for å vurdere effekter på naturmangfold og medvirkning i disse områdene, og innføres kriterier for tidlig avslag dersom utbyggingen innebærer inngrep i:

1. *Natura 2000-områder og verneområder, med buffersoner*
2. *IBA-områder, viktige leveområder og trekkområder for ansvarsarter, truede og prioriterte arter*
3. *Områder definert som særlig verdifulle og sårbare områder (SVO-områder)*
4. *Migrasjonsruter for fugl og marine pattedyr*
5. *Områder med høy naturlig karbonopptak- og lagring*
6. *Områder som er planlagt for å oppfylle målene for biologisk mangfold (Naturavtalen)*
7. *Områder som er planlagt for naturrestaurering som definert i naturrestaureringsloven*
8. *Frittflytende elver*
9. *INON-områder (urørt natur som definert av norske miljømyndigheter)"*

3.7 Karbonrike arealer

Karbonrike arealer har betydelig verdi for biologisk mangfold. WWF vil her henvise til vårt hørings svar til SPR for natur og arealbruk. Under punkt 4.3 (c) om karbonrike arealer vil vi understreke at forslag om myr må ses i sammenheng med regjeringens behandling av forslaget fra Miljødirektoratet om å forby nedbygging av myr, og WWF forventer at et vedtak vil medføre behov for å oppdatere retningslinjene. I tillegg bør det presiseres at myr som naturtype er viktig både for karbonlagring og for biologisk mangfold.

Forslag til tillegg under 4.3 (c):

"Planmyndigheten skal ha oversikt over hvilke arealer som er betydelige karbonlagre og/eller har betydelig verdi for biologisk mangfold".

3.8 Utnyttelse av lokale varme- og kjølekilder

Det er et stort potensial i å bedre utnytte overskuddsvarme og dermed sørge for energieffektivisering og utslippskutt fra oppvarming og nedkjøling. WWF ønsker at punkt 4.3 (d) om lokale varme- og kjølekilder forsterkes.

Forslag til tillegg under 4.3 (d):





“Kommunene skal *aktivt* legge til rette for utnyttelse av lokale varme- og kjølekilder, herunder overskuddsvarme. Kommunene skal også legge til rette for fjernvarme eller andre felles løsninger for varme- og kjøleforsyning der det er hensiktsmessig. *Ved etablering av ny virksomhet i kommunen som genererer overskuddsvarme, skal kommunen som planmyndighet sørge for løsninger som utnytter overskuddsvarmen på en best mulig måte.*”

3.9 Rehabilitering og gjenbruk av bygg

WWF støtter formuleringen om at kommunene skal rehabilitere og gjenbruke bygg fremfor regulering til riving. Vi foreslår å forsterke ordlyden i dette punktet for å fremheve viktigheten av sirkulære prosesser i offentlige byggeprosjekter.

Forslag til tillegg under 4.3 (f):

“Kommunene skal vurdere om rehabilitering og gjenbruk av bygg er en mer bærekraftig løsning for å redusere klimagassutslipp enn regulering til riving. *I oppfølging av en slik vurdering, bør kommunen så langt det er hensiktsmessig sørge for rehabilitering framfor nybygg, enten gjennom regulering eller som eier av kommunale bygg.*”

3.10 Klimatilpasning

WWF vil påpeke manglende oppdatering i kapittel 5 om klimatilpasning. I lys av at det i fjor ble fremlagt en ny stortingsmelding om klimatilpasning der kommunene spiller en sentral nøkkelrolle, savner vi en oppdatering av retningslinjene.

Forslag om å stryke siste leddsetning under 5.1:

“Arbeidet med klimatilpasning skal bidra til at samfunnet blir bedre rustet til å møte klimaendringene, gjennom å sikre at kommuner og fylkeskommuner unngår eller begrenser risiko, sårbarhet og ulemper, ~~og drar nytte av eventuelle fordeler som følge av endringer i klimaet.~~”

4. Avsluttende merknader

Hurdalsplattformen har som visjon at «Klima og natur skal være en ramme rundt all politikk». En slik visjon forplikter, og fagre ord må følges opp med konkret politikk. WWF vil vise til den parallelle høringen for SPR for natur og arealbruk, og savner en mer tydelig link mellom disse to høringene. Klima- og naturkrisen skjer samtidig, og må løses sammen og samtidig.

Vi er også bekymret for at det er kompetansemangel på klima- og energifeltet i kommunene og fylkene. Klimasats har vært en viktig støtteordning for å heve kompetansen på feltet. Når SPR nå forsterker kravene til kommunene må dette følges opp med kompetanseheving og veiledning, for eksempel i form av etter- og videreutdanning eller tilskudd til flere faglige årsverk.





Vennlig hilsen

Karoline Anden

Generalsekretær
WWF Verdens naturfond

